

Návrh cieľov Národného programu výchovy a vzdelávania – UČIACE SA SLOVENSKO Pripomienky k cieľom programu

Cieľové oblasti:

1.1 Kvalitná výchova a vzdelávanie dostupné pre všetkých:

Cieľ RŠ-1-1: *Vo vzdelávaní sa rozvíja jedinečný potenciál každého učiaceho sa (dieťaťa, žiaka) a naplňajú sa jeho individuálne vzdelávacie potreby prostredníctvom individualizovanej výučby.*

Súhlasíme, ale netreba zabudnúť na rozpracovanie kritérií pre špecifickú podporu nad bežný rámec (stanoviť presné pravidlá na nenormatívne výdavky k asistentom učiteľa, k špeciálnym pedagógom, k školským psychológom, sociálnym pedagógom ak ďalším špecialistom). Špecialisti na školách sú nutní.

V školách s väčším počtom žiakov je cieľ individualizácie ťažko realizovateľný, najmä pre integrovaných žiakov, a preto odporúčame vrátiť sa k odpočtu žiakov z najvyššieho počtu žiakov triedy.

Cieľ RŠ-1-2: *Nový obsah vzdelávania je primeraný veku a potrebám učiaceho sa (detí a žiakov), zohľadňuje ich materinský jazyk, prispieva k ich celostnému rozvoju, umožňuje individualizáciu výučby a školám ponúka dostatočný priestor na jeho realizáciu a zameranie sa na rozvoj kritického myslenia, tvorivosti, inovatívnosti, experimentovania a objavovania a na budovanie základov hodnôt a postojov a základov zdravého životného štýlu.*

Súhlasíme, ale treba prehodnotiť štátny vzdelávací program tak aby toto naplňal. Táto úloha nemá byť na pleciach škôl – v školských vzdelávacích programoch. Štát sa nezbavuje zodpovednosti, nepresúva úlohy na učiteľov/školy.

Štátny vzdelávací program pre materské školy určuje výkonové a obsahové štandardy podľa vekových skupín: pre deti 3 – 4-ročné, 4 – 5 a 5 – 6-ročné deti.

Navrhujeme, aby štát vydal pre ZŠ alternatívne učebné plány, z ktorých si škola vyberá a výber uvedie v školskom vzdelávacom programe. Treba umožniť varianty – spoločenskovedný, prírodovedný, výchovný, variant s voliteľnými hodinami.

Aj do budúcnosti zachovať Rámcový učebný plán pre ZŠ, ktorý je určený podľa ročníkov a prílohou sú všetky učebné osnovy na predmety. V rámci osnov je potrebné striktné stanoviť, ktoré predmety deliť na skupiny. Rámcový učebný plán pre SŠ je dobré zachovať na stupeň.

Odporúčame, ak si škola zavedie nejaký predmet v školskom vzdelávacom programe v rámci voliteľnosti, tak si pre daný predmet vypracuje učebné osnovy, ktoré sú prílohou školského vzdelávacieho programu.

Ak sa materská škola neprofiluje, postupuje podľa ŠVP, ak sa profiluje, vychádza sa zo Štátneho vzdelávacieho programu pre ISCED 0 a v školskom vzdelávacom programe doplnia podmienky.

Ak si škola nezakladá žiadny predmet, postupuje podľa Štátneho vzdelávacieho programu.

Treba zachovať možnosť mať experiment. Pri experimentálnom overovaní nových spôsobov učenia by sa postupovalo podľa schválených pravidiel na jeho realizáciu, priebežné a záverečné hodnotenie. Súčasťou učebných osnov predmetu sú aj implementované všetky prierezové témy.

Štát cez svoje priamoriadené organizácie plní pre školy servis (metodické materiály, vzory...), inak to bude päť fiasko.

Napríklad:

ŠPÚ a MPC vydávajú vzorové TVVP pre učiteľov ZŠ, SŠ, ktoré učitelia môžu použiť. TVVP nie sú povinnou dokumentáciou školy, nepodliehajú externej kontrole, formu a rozsah stanovuje škola. Zároveň vydávajú vzorové plány výchovno-vzdelávacej činnosti na každý týždeň, z ktorých si materská škola vyberá.

Cieľ RŠ-1-3: Nový obsah vzdelávania je dostupný prostredníctvom bohatej a efektívne zabezpečovanej ponuky učebných materiálov a učebných zdrojov, vrátane koordinovanej ponuky voľne dostupného digitálneho obsahu.

Súhlasíme, ale upozorňujeme, že v základných školách má učebnica svoje dôležité miesto. Nemožno ju nahradiť digitálnym obsahom, učebnými materiálmi a podobne. I keď možno zväziť formát učebníc.

Je dobré otvoriť trh s učebnicami. Treba stabilizovať, pre autorov, Štátny vzdelávací program.

Štát v rámci rozvoja digitálnej gramotnosti a modernizácie edukačného procesu vytvorí pre materské, základné i stredné školy portál, na ktorom budú všetky dostupné materiály pre učiteľa prístupné spolu s možnosťou vzájomnej výmeny pedagogických zručností a skúseností. Štát zabezpečí zverejnenie všetkých schválených učebníc a pracovných zošitov v elektronickej podobe na portáli eaktovka.sk a umožní ich bezplatné využívanie učiteľmi aj žiakmi.

Cieľ RŠ-1-4: V školách je zabezpečená dostupnosť vyhovujúceho materiálno-technického vybavenia, bezbariérové prístupy a vysoká miera flexibility vzdelávacieho prostredia.

Súhlasíme.

Cieľ RŠ-1-5: Systém hodnotenia sleduje krivku rozvoja učiaceho sa (dieťaťa, žiaka), priebežne a komplexne odzrkadľuje jeho aktivity za hodnotené obdobie s dôrazom na pomenovanie silných stránok a možností ďalšieho napredovania.

Nesúhlasíme, aby bola nemožnosť opakovania ročníka v ročníkoch 1 – 4.

Neodporúčame predĺžiť primárne vzdelávanie do piateho ročníka, ponechať súčasný stav.

Odporúčame zaviesť povinný prípravný ročník v materských školách.

Odporúčame ponechať na rozhodnutí školy spôsob hodnotenia, prípadne ho úpravou Metodickým pokynoch na hodnotenie a klasifikáciu doplniť.

Je potrebné, aby NÚCEM vydal štandardizované testy s čitateľskou gramotnosťou, tiež testy pre prírodovedné a spoločenskovedné predmety, testy pre rôzne predmety, ročníky – ako pomoc pre učiteľov, ktoré môžu využívať pri svojej práci.

Odporúčame Testovanie 5 presunúť na koniec 4. ročníka.

Odporúčame Testovanie 9 realizovať na stredných školách, ako náhradu prijímacích pohovorov. Na základe výsledkov Testovania 9 vytvoriť kritériá s celoslovenskou platnosťou, na základe ktorých budú žiaci môcť študovať na príslušnom type školy.

Súhlasíme s nezverejňovaním výsledkov konkrétnych škôl v Testovaní 5 a 9.

Cieľ RŠ-1-6: *V systéme hodnotenia kvality vzdelávania je základným prvkom sebahodnotenie školy, v ktorom si ciele zlepšenia stanovuje samotná škola ako súčasť nepretržitého úsilia o zlepšovanie procesu vzdelávania a ktoré je zohľadnené v externom hodnotení kvality vzdelávania nezávislým orgánom.*

Súhlasíme, ale už dnes sa uskutočňuje v správe o výchovnovzdelávacích výsledkov školy. Kritéria kvality školy je potrebné nastaviť cez kritického priateľa školy. Toho vidíme výlučne v Štátnej školskej inšpekcii.

Štátna školská inšpekcia plní úlohu poradného orgánu, ktorý spolupracuje so školami ako poradný orgán a vydá školám materiál, v ktorom sa konkretizuje oblasť hodnotenia a kontroly inšpekčnej činnosti. Školám pred kontrolou poskytuje poradenstvo – metodickú návštevu školy a následne po nejakom čase vykoná inšpekčnú kontrolu.

Cieľ RŠ-1-7: *Predškolské vzdelávanie v materských školách je garantované pre deti vo veku od 3 rokov a nadväzuje na komplexný systém služieb ranej starostlivosti a včasnej intervencie pre deti vo veku do 3 rokov.*

Súhlasíme, ale je potrebné zachovať aj možnosť prijatia do materskej školy aj dieťa mladšie ako 3 roky a treba stanoviť dokedy. Napr. až po vstup do základnej školy (alebo dosiahnutia školskej spôsobilosti).

Treba posilniť v MŠ logopedickú prípravu detí.

Cieľ RŠ-1-8: *Povinná školská dochádzka sa transformovala na povinné vzdelávanie, pričom základným prvkom vzdelávacieho systému je vzdelávací program.*

Nesúhlasíme s transformáciou povinnej školskej dochádzky na povinné vzdelávanie. Už dnes existujú iné možnosti plnenia školskej dochádzky. Každé rozšírenie možností treba veľmi opatrne zaviesť.

Cieľ RŠ-1-9: *Povinné vzdelávanie je dvanásťročné, pričom veková hranica povinného vzdelávania je posunutá o 1 rok smerom nadol (začiatok vo veku 5 rokov) a o 1 rok smerom nahor (ukončenie vo veku 17 rokov).*

Súhlasíme, ale sme za zachovanie delenia 1. – 4. – I. stupeň a 5. – 9. – II. stupeň. V našom školskom systéme nevidíme miesto pre osemročné gymnázia a tiež, aby žiaci odchádzali na bilingválne školy z nižších ročníkov. Treba jasne špecifikovať prípravný ročník (myslíme si, že patrí do materskej školy) a nultý ročník (v základnej škole).

Cieľ RŠ-1-10: *Bežné základné školy pro-aktívne začleňujú do vzdelávania žiakov s rôznorodým potenciálom, pracujú s nimi spôsobom, ktorým tento ich individuálny potenciál rozvíjajú a zároveň u nich posilňujú sebavedomie a sebaúctu, samostatnosť a zodpovednosť, vzájomnú spoluprácu, empatiu a pocit spolupatričnosti.*

Súhlasíme, ale sme za zachovanie špeciálnych škôl. Deti s mentálnym postihnutím patria primárne do špeciálnych škôl, ktoré sú na to pripravené.

Začleňovanie áno, ale treba aj patričné vzdelávanie učiteľov, treba rešpektovať odborníkov pri rešpektovaní práv dieťaťa. Špeciálne školy by mali vzdelávať aj autistov bez mentálneho postihnutia.

Cieľ RŠ-1-11: *Základné špeciálne školy sa okrem poskytovania vzdelávania menia na centrá odbornosti v procese individualizácie a odbornej podpory vo vzdelávaní detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v bežných školách hlavného vzdelávacieho prúdu.*

Súhlasíme, sme za zlúčenie špeciálnych zariadení do centier odbornosti (špeciálna škola, poradňa...). Špeciálne školstvo je na Slovensku dobre vybudované!

Cieľ RŠ-1-12: *Žiaci zo sociálne znevýhodneného prostredia a sociálne vylúčených spoločností dostávajú účinnú podporu na dosiahnutie významne lepších výsledkov vo vzdelávaní, predčasne neukončujú vzdelávanie na základnej škole a pokračujú vo vzdelávaní na vyšších stupňoch.*

Deti zo sociálne znevýhodneného prostredia už dnes dostávajú inú podporu (úľavy, pomôcky), určite nie že nebudú opakovať ročník na prvom stupni ZŠ. Treba zachovať zápis do 1. ročníka a posudzovanie školskej zrelosti.

Cieľ RŠ-1-13: *Sú vytvorené podmienky na plnenie povinného vzdelávania v jazykoch národnostných menšín.*

Súhlasíme, ale treba dať dôraz na štátny jazyk.

Cieľ RŠ-1-14: *Štát podporuje nielen formálne vzdelávanie a výchovu (vrátane domáceho vzdelávania), ale aj rozvoj neformálneho vzdelávania a informálneho učenia sa a zabezpečuje podmienky na uznávanie vedomostí a zručností nadobudnutých rôznym spôsobom.*

Nie sme proti.

1.2 Kvalitní, spoločensky rešpektovaní a primerane odmeňovaní učitelia

Cieľ RŠ-2-1: *Učiteľské povolanie je spoločensky rešpektované, primerane odmeňované a poskytujúce priestor na osobný rozvoj v profesii.*

Súhlasíme a ešte rozširujeme:

Je potrebné, umožniť učiteľovi výsluhový dôchodok z dôvodu zvýšenej psychickej náročnosti pri výkone povolania.

Pri odmeňovaní je treba zabezpečiť dostatočnú finančnú časť na motivovanie učiteľov formou osobných ohodnotení alebo odmien.

Treba upraviť platové tabuľky aj po 32 rokoch pedagogickej praxe.

Cieľ RŠ-2-2: *Učiteľ nie je sprostredkovateľom poznatkov, ale sprievodcom v procese učenia sa a škola je miestom tímovej spolupráce a komunikácie všetkých aktérov vzdelávania a širšej verejnosti.*

Súhlasíme, treba zdôrazniť, že treba budovať podporný servis odborníkov v teréne (okres).

Cieľ RŠ-2-3: *Uchádzači o učiteľské štúdium sú prijímaní na vysokoškolské štúdium na základe overenia ich predpokladov stať sa dobrými učiteľmi.*

Súhlasíme. Ale treba zvážiť počet VŠ s pedagogickým zameraním.

Cieľ RŠ-2-4: *Vysoké školy poskytujú kvalitnú prípravu budúcich učiteľov.*

Súhlasíme. Dôraz treba klásť na prax a didaktici predmetov musia ostať v praxi.

Cieľ RŠ-2-5: *Kontinuálne vzdelávanie je novo koncipované ako nástroj profesijného rozvoja učiteľa so zameraním na zmenu obsahu, foriem a kvality vzdelávania.*

Súhlasíme.

Cieľ RŠ-2-6: *Funguje kariérový systém, ktorý je založený na profesijných kompetenciách a novom atestačnom konaní postavenom na obhajobe atestačného portfólia (dôkazy preukazujúce získané profesijné kompetencie).*

Súhlasíme, len to treba správne nastaviť.

1.3 Kvalitné odborné vzdelávanie a príprava reagujúce na aktuálne a očakávané potreby praxe a osobný rozvoj učiacich sa

Súhlasíme s cieľmi. Upozorňujem však na fakt, že všetko sa to začína na ZŠ a treba vytvoriť podmienky, aby si žiaci prakticky skúsili a zažili veci s odborov. Aby bol vytvorený systém zoznamovania sa žiakov priamo so školami, odborními, fabrikami, firmami a pod., a to hlavne v ročníkoch 7. – 9. treba na ZŠ kariérového poradcu.

1.4 Efektívne fungujúce regionálne školstvo

Cieľ RŠ-4-1: *Každoročné je zabezpečený dostatočný objem verejných zdrojov na žiaduce fungovanie regionálneho školstva, pričom sa dbá na ich hospodárne využitie a taký spôsob ich alokácie, ktorý podporuje naplnenie stanovených cieľov rozvoja výchovy a vzdelávania.*

Súhlasíme.

Cieľ RŠ-4-2: *Systém riadenia výchovy a vzdelávania na centrálnej úrovni a na úrovni zriaďovateľov a škôl podporuje plnenie stanovených cieľov a efektívne fungovanie celého vzdelávacieho systému.*

Je potrebné zmeniť systém financovania škôl a školských zariadení.

Súhlasíme, aby finančné prostriedky boli poskytované výlučne z kapitoly ministerstva školstva.

Sme za presun materských škôl pod prenesené kompetencie štátu.

V systéme riadenia škôl má nezastupiteľnú úlohu riaditeľ školy, u ktorého je potrebné zachovať pedagogické vzdelanie a prax. Zároveň treba pripraviť aj ich ochranu, podporu.

Je potrebné vytvoriť sieť štátnych školských úradov /bývalé KŠÚ/ v krajských mestách, nie sú potrebné školské úrady obecné.

Treba vyšpecifikovať úlohu zriaďovateľa.

Cieľ RŠ-4-3: *Sieť škôl umožňuje kvalitné, efektívne a dostupné vzdelávanie.*

Súhlasíme, ale odmietame racionalizáciu (optimalizáciu) siete základných škôl – 2. stupňov.

Na záver konštatujeme, že mnohé otázky nie sú riešené.

V Pobeďime 24. 11. 2016

PhDr. PaedDr. Martin Bodis, PhD., v. r.
predseda